

Sygn. akt XVII AmC 199/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XVII Wydział Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR (del.) Monika Gajdzińska-Sudomir

Protokolant: Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2012r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa: (...) w W.

przeciwko: (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

1. uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez Pozwaną w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o następującej treści: „W przedmiocie reklamacji ostateczna i wiążąca jest decyzja Organizatora”;
2. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D. na rzecz (...) w W. kwotę 360 zł /trzysta sześćdziesiąt złotych/ tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
3. nakazuje pobrać od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D. na rzecz Skarbu Państwa kwotę 600 zł /sześćset złotych/ tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia Powód był zwolniony z mocy prawa;
4. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym

na koszt Pozwanej.

Sygn. akt XVII AmC 199/12

UZASADNIENIE

Dnia 7 stycznia 2013r.

Powód (...) w W. wniósł przeciwko (...) sp. z o.o. w D. pozew o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami następującego postanowienia wzorca umownego o nazwie Wygraj samochód w (...): W przedmiocie reklamacji ostateczna i wiążąca jest decyzja Organizatora. Powód wniósł również o rozpoznanie sprawy pod nieobecność swoją lub jego pełnomocnika, zasądzenie na swoją rzecz od pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodów z dokumentów wskazanych w uzasadnieniu pozwu. Powód podniósł, iż Pozwana w ramach prowadzonej działalności zorganizowała konkurs, którego uczestnikami mogą być konsumenci. Zasady tego konkursu zostały zawarte we wzorcu umownym o nazwie Regulamin Konkursu: Wygraj samochód w (...). Zakwestionowane postanowienie w ocenie Powoda jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta przez to, że może wprowadzić go w błąd co do ostatecznego charakteru decyzji Pozwanej w przedmiocie reklamacji.

Pozwana wniosła o odrzucenie pozwu w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania sądowego od Powoda, w tym również kosztów zastępstwa procesowego. Podniosła, iż regulamin konkursu na najlepiej wykonane dzieło nie

jest umową i nie podlega rygorom niedozwolonych treści wzorca umowy. Przyrzeczenie publiczne jest jednostronną czynnością prawną Zakwestionowane postanowienie zostało zaś umieszczone w Regulaminie na wypadek, gdyby Laureat konkursu na własne życzenie zrezygnował z prawa osobistego odbioru nagrody i zechciał posłużyć się pośrednictwem operatora pocztowego. W piśmie procesowym z dnia 10 grudnia 2012r. wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na swoją rzecz od Powoda kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, z uwzględnieniem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa. Pozwana podniosła, iż Regulamin Konkursu Wygraj samochód w (...) nie stanowi wzorca umownego, lecz określa zasady zobowiązania, o którym mowa w art. 919-921 K.c. W przedmiotowej sprawie nie byłoby możliwe zawarcie jakiejkolwiek umowy między Organizatorem, a Uczestnikiem konkursu, albowiem nie jest możliwe skonkretyzowanie oby stron stosunku prawnego nawet w trakcie trwania konkursu. Uczestnik konkursu jest bowiem identyfikowany jedynie za pomocą numeru telefonu komórkowego. Ponadto Pozwana wskazała, iż nie każde naruszenie prawnie chronionych interesów konsumenta będzie wypełniać przesłanki uznania postanowienia umownego za niedozwolone. Naruszenie takie musi mieć rażący charakter, a więc być wyjątkowo dotkliwie i krzywdzące dla konsumenta. Powód tymczasem jedynie sztamkowo i ogólnie wskazał na rzekome naruszenie interesów konsumenta i sprzeczność zaskarżonego postanowienia z dobrymi obyczajami.

Sąd Okręgowy – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił i zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności rozważania Sądu Okręgowego dotyczyć musiały charakteru Regulaminu, w którym zawarta została zakwestionowana klauzula, w szczególności określenia, czy stanowi on wzorzec w rozumieniu art. 384 § 1 K.c. W tym celu konieczne było przede wszystkim przeanalizowanie charakteru prawnego konkursu organizowanego przez Pozwaną, w szczególności zarzutu Pozwanej, iż konkurs był przyrzeczeniem publicznym nagrody konkursowej tj. jednostronną czynnością prawną kreującą stosunek zobowiązaniowy. W ocenie Sądu Okręgowego w istocie w niniejszej sprawie doszło jednakże do zawarcia umowy o udział w konkursie.

Między organizatorem konkursu a jego uczestnikiem każdorazowo dochodziło do zawarcia umowy na zasadach określonych w Regulaminie. Opracowany przez Pozwaną Regulamin konkursu należy bowiem traktować jako ofertę zawarcia umowy o udział w konkursie na warunkach określonych w Regulaminie. Aby potwierdzić uczestnictwo w Konkursie, Uczestnik zobowiązany był m.in. do wysłania zgłoszenia uczestnictwa w Konkursie oraz zapoznania się i przestrzegania zasad zawartych w Regulaminie, co było równoznaczne z akceptacją jego postanowień. Uczestnicy konkursu zostali wręcz zidentyfikowani jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ K.c. (ust. 2.1 Regulaminu).

W wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 września 2011 r. sygn. VI ACa 291/11 LEX nr 1130440 wskazano, iż skoro uczestnikiem konkursu może być osoba, która stanowczo zadeklarowała udział w konkursie, to zasadne jest w tej sytuacji twierdzenie, że opracowany przez organizatora regulamin konkursu stanowi jedynie ofertę zawarcia umowy o udział w konkursie.

Z chwilą przyjęcia w powyższy sposób oferty przez osobę zainteresowaną udziałem w konkursie dochodziło zdaniem Sądu Okręgowego do zawarcia między stronami umowy o uczestnictwo w konkursie. Umowa ta musi zostać uznana za umowę nienazwaną z elementami przyrzeczenia publicznego. Punktem wyjścia do zawarcia umowy o uczestnictwo w konkursie było wcześniejsze skorzystanie z usług reklamowo-promocyjnych. Skorzystanie z tych usług może być interpretowane jako świadczenie Uczestnika na rzecz Pozwanej. W niniejszej sprawie dochodziło zatem do zawarcia jednostronnie zobowiązującej umowy udziału w konkursie, w której Pozwana zobowiązała się nieodpłatnie wydać nagrodę. Wobec powyższego kwalifikacją łączącej strony więzi prawnej jako umowy oznacza dopuszczalność sądowej kontroli zakwestionowanego postanowienia pod kątem jego abuzywności.

Podkreślić też należy, iż zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 4 października 2011 r. sygn. VI ACa 282/11 z natury uregulowania instytucji przyrzeczenia publicznego wynika, iż chodzi w nim o nieskomplikowaną relację prawną sprowadzającą się do prostego wykonania oznaczonej jednej czynności, za co obiecano nagrodę. Zaś złożony stosunek prawny regulowany Regulaminem składającym się z kilkudziesięciu postanowień, nie mieści się w

ramach przewidzianej w art. 919 k.c. i nast. instytucji przyrzeczenia publicznego. W niniejszej sprawie także i z tego powodu nie sposób zakwalifikować oświadczenia Pozwanej zawartego w Regulaminie jako przyrzeczenia publicznego.

Należy zauważyć, że z mocy art. 384 § 1 k.c. regulamin jest jedną spośród wymienionych tym przepisem szczególnych postaci wzorca umowy, a więc jak każdy wzorzec umowy ustalany jest przez jedną ze stron i choćby z tego powodu nie może być sam w sobie kwalifikowany jako umowa.

Przyjęcie przez sąd, że strony wiązała umowa jednostronnie zobowiązująca nie pozbawia regulaminu jego charakteru określonego treścią art. 384 § 1 k.c. bowiem "wzorzec umowy" to jednostronne i uprzednio przygotowane zestawienie klauzul umownych, ujętych w sposób generalny i abstrakcyjny, z przeznaczeniem do wykorzystania w nieograniczonej liczbie przypadków. Wzorce umów należą zatem do standardowych form kontraktu nie stanowiąc kontraktu.

Wiążący charakter wzorca bezspornie polega na tym, że staje się on skuteczny względem drugiej strony stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy zawartej przy użyciu tegoż wzorca. Treść wzorca umowy może, po spełnieniu ustawowych przesłanek, skutecznie ukształtować sytuację prawną kontrahenta, określając jego prawa i obowiązki.

Postanowienia regulaminu, jako ustalonej przez jedną ze stron szczególnej postaci wzorca umowy (art. 384 § 1 k.c.), podlegają kontroli abstrakcyjnej w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2011 r. I CSK 218/10 LEX 707 845/) i w tym zakresie nie jest w skuteczny zarzut Pozwanej.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ K.c. W myśl tego przepisu za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Możliwość uznania wzorca umowy za niedozwolony i wyeliminowania go z praktyki stosowania uzależniona jest od następujących warunków:

- 1) Postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacji;
- 2) Ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;
- 3) Ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) Postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą być spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez Powoda postanowienie w oparciu o wymienione kryteria należało zważyć, iż konsumenci nie mają wpływu na jego treść, albowiem wzorzec jest przedstawiany przez Pozwaną, a zatem nie jest uzgadniany indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron umowy.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia czy zakwestionowane przez Powoda postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że dobre obyczaje to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do

niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc działania potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. W stosunkach z konsumentami dobry obyczaj powinien wyrażać się właściwym informowaniem o wynikających z umowy uprawnieniach, niewykorzystywaniem uprzywilejowanej pozycji profesjonalisty przy zawieraniu i realizacji umowy, rzetelnym traktowaniem równorzędnego partnera jakim jest konsument. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są też działania mające na celu ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron (tak M. Śmigiel – Wzorce umowne s. 360).

Pojęcie interesów konsumenta należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść inne aspekty: zdrowie konsumenta (jego bliskich), czas zbędnie tracony, dezorganizacja toku życia, przykrości, zawód itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Rażące naruszenie interesów konsumenta zachodzi w sytuacji, gdy w sposób rażący naruszona została równowaga interesów stron umowy, przez to że jedna z nich wykorzystwała swoją przewagę formułując konkretny wzorec. Określenie „rażąco” należy stosować do znacznego odchylenia przyjętego uregulowania od zasady uczciwego wyważenia praw i obowiązków. Przepis art. 3 ust. 1 europejskiej dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993r. stanowiącej wzorcową regulację dla polskiego ustawodawcy w dziedzinie ochrony interesów konsumenta przewiduje, że dana klauzula jest niedozwolona gdy naruszając zasadę wzajemnego zaufania powoduje istotną i nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 lipca 2005 sygn. akt I CK 832/04 /Biuletyn SN 2006 nr 2 str. 86/ za sprzeczne z dobrymi obyczajami uznał wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, rażące naruszenie interesów konsumenta polega zaś na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

Należy także wskazać, że klauzula generalna wyrażona w art. 385¹ § 1 k.c. uzupełniona została listą niedozwolonych postanowień umownych zamieszczoną w art. 385³ k.c. Obejmuje ona najczęściej spotykane w praktyce klauzule uznane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, zarazem rażąco naruszające interesy konsumenta. Ich wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków lub ryzyka między stronami prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Są to takie klauzule, które jedną ze stron (konsumenta) z góry, w oderwaniu od konkretnych okoliczności, stawiają w gorszym położeniu. Wyliczenie to ma charakter niepełny, przykładowy i pomocniczy. Funkcja jego polega na tym, że zastosowanie we wzorcu umowy postanowień odpowiadających wskazanym w katalogu znacząco ułatwić ma wykazanie, że spełniają one przesłanki niedozwolonych postanowień umownych objętych klauzulą generalną art. 385¹ § 1 k.c. W razie wątpliwości ciężar dowodu, że dane postanowienia nie spełniają przesłanek klauzuli generalnej spoczywa na przedsiębiorcy – art. 385¹ § 4 k.c. Aby uchylić domniemanie, że klauzula umowna zgodna z którąś z przykładowych klauzul wymienionych w art. 385³ k.c. jest niedozwolonym postanowieniem umownym należy wykazać, że została ona uzgodniona indywidualnie lub, że nie kształtuje praw i obowiązków konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając ich interesy mimo swego „niedozwolonego” brzmienia tzn. nie spełnia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. . Dopiero po wykazaniu tej drugiej okoliczności może dojść do uchylenia domniemania abuzywności.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał jednakże, iż powództwo w niniejszej sprawie zasługuje na uwzględnienie. SOKiK dokonując kontroli wzorca nie czyni tego in abstracto, ale odnosi się do konkretnego postanowienia konkretnego wzorca, uwzględniając przy tym pozostałe postanowienia tego wzorca (art. 385² i 385³ k.c.). W niniejszym Regulaminie zabrakło jakiegokolwiek wzmianki o poddaniu wszelkich sporów związanych z Konkursem pod rozstrzygnięcie właściwych sądów powszechnych w Rzeczypospolitej Polskiej. W kontekście tego faktu użyte sformułowanie o ostatecznym i wiążącym charakterze decyzji w przedmiocie reklamacji powinno zostać ocenione jako dezinformujące konsumenta przez przedsiębiorcę o przysługujących mu uprawnieniach. Wprowadzanie w błąd konsumenta, zgodnie z wyżej opisanymi poglądami przedstawicieli nauki jest uznawane za sprzeczne z dobrymi obyczajami, rozumianymi jako rzetelność w obrocie gospodarczym, lojalność i szacunek dla drugiej strony stosunku prawnego. Zakres spraw, które mogą być przedmiotem sporów sądowych w związku z Konkursem, podobnie jak spraw objętych wcześniej ewentualnymi reklamacjami jest w istocie nieograniczony.

Skargi mogą dotyczyć przebiegu konkursu, zatem nie tylko zasad przyznawania i wydawania nagród, ale też sposobu administrowania danymi osobowymi, praw autorskich czy też deliktów. W wyniku podania konsumentom błędnej informacji w ocenie Sądu wielokrotnie może dojść do rezygnacji przez nich z dochodzenia przez nich praw na drodze sądowej, co uprzywilejowuje Pozwaną w stosunku kontraktowym. Pozwana przyznaje sobie we wzorcu uprawnienie do ostatecznego decydowania o prawach i obowiązkach stron umowy. Niewątpliwie naraża to interesy majątkowe oraz osobiste konsumentów.

Sąd Okręgowy zważył, iż ocena nieuczciwego charakteru postanowienia wzorca umownego w ramach kontroli abstrakcyjnej wymaga dokonania przez sąd weryfikacji "przyzwoitości" konkretnej klauzuli. Sąd powinien ustalić, jak wyglądałyby prawa lub obowiązki konsumenta w braku takiej klauzuli. Jeżeli konsument byłby w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter nieuczciwy /tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 25 maja 2010r. sygn. VI ACa 1256/09 LEX nr 1125298/ .

Ustaleń co do stanu faktycznego w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o przeprowadzone dowody z dokumentów oraz okoliczności bezsporne.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy uznając, iż kwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez Pozwaną spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej (art. 385¹ § 1 K.c) zakazał jego wykorzystywania w obrocie (art. 479⁴² § 1 K.p.c).

W pkt. 2 wyroku na podstawie art. 98 i 99 Kodeksu postępowania cywilnego w zw. z § 18 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2008r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, Sąd Okręgowy zasądził od Pozwanej jako od strony przegrywającej na rzecz Powoda koszty zastępstwa procesowego według stawki przewidzianej w przywołanym rozporządzeniu. O obciążeniu Pozwanej stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono w pkt. 3 wyroku na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. nr 167, poz. 1398).